

תורת הר שמואל

פרשת כי תצא תשפ"א זמני השבת:

כניסה: 6:42 צאת: 7:54 ר"ת: 8:33 שקיעה: 7:20

מזל טוב!

הרב ראובן מטטוב ורעיתו הי"ו

על בואו של הבן יוסף הי"ו בשידוכין

ראש כולל אורייתא

הרב עמוס יוספוב ורעיתו הי"ו

על הולדת הבן, הברית בעזה"י ביום שני בביהכ"נ החסידי

ברכה שמחה ונחת באורך ימים ושנים!

נתרם על ידי ר' חגי חיות הי"ו

ברכה שמחה פרנסה ונחת

באורך ימים ושנים בזכות זיכוי הרבים

(פרק כ"ה פסוק י"ז) **זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים**, פירש רש"י ולא ירא - היינו עמלק, זאת אומרת שמה שכתוב בפסוק **ולא ירא אלקים** מדבר על עמלק ולא על עם ישראל, אבל בתרגום אונקלוס פירש - **ולא ירא אלקים** שהפסוק מדבר על עם ישראל, שעם ישראל היה לא ירא אלקים.

ואפשר לבאר שלא נחלקו הפירושים, אלא הכל תלוי בעם ישראל, אם בני ישראל היו בדרגה גבוהה ביראת אלקים זה היה גורם השפעה אפילו על עמלק! ולא היה עמלק רואה את כל הנסים ובכל זאת אינו מתפעל!

דבר זה רואים בתנא דבי אליהו רבה (פרק כ"ד) בשכר שאליפז כיבד את אביו יצא ממנו עמלק, וצריך ביאור איזה שכר זה שנתנו לאליפז עבור קיום מצוות כיבוד אב ואם - לכאורה בן כמו עמלק הרי זה עונש גדול ולא שכר? אלא שאפשר ליישב קושיה זו על פי קושיה אחרת שצריך להבין, מדוע המתין עמלק ליציאת מצרים כדי להילחם עם ישראל? היה יותר קל אם הוא היה נלחם איתם בזמן שירדו למצרים והיו רק שבעים נפש? קושיה זו הקשו התוס' בדעת זקנים פרשת בשלח על הפסוק - ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים מדוע איחר להלחם רק לאחר מאתים ועשר שנים ולא בא מיד כשירדו למצרים שהיו רק שבעים נפש, ועי"ש מה שתירצו, אמנם כפי מה שלמדנו למעלה אפשר ליישב, שמה שעמלק נתעכב זה מכח השפעת אליפז אביו! שהמעשה של אליפז שרדף אחרי יעקב ולא הרג את יעקב כי הושפע מיצחק סבו, נמצא שהדמות של יצחק גרמה השפעה לאליפז לעצור את עצמו מלהרוג את יעקב! וכוח זה של

אליפז השפיע אף על בני עמלק להתעכב זמן רב ולא עשה את זממו מיד רק במשך

הזמן השפעה זו דעכה עד לאחר מאתים ועשר שנים, וזה הביאור שאמר בתנא דבי אליהו שבזכות כיבוד אב ואם של אליפז זכה שיצא ממנו עמלק, שאף הוא התעכב לזמן קצוב ולא יצא להרוג את בני ישראל רק לאחר זמן רב! רואים מה הוא כוח השפעה של מעשה טוב שמועיל להשפיע אף על הרע! ושורש הרע ביותר! ולכן אילו בני ישראל היו בדרגה גבוהה מאוד ביראת שמים אז היו גורמים השפעה גם על עמלק הרשע לפחות לזמן מסוים שיתפעל מן הנסים שנעשו לבני ישראל קריעת ים וכו'.

בהפסרת השבוע (בישעיה פרק נ"ד) כתוב: **כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'.**

מה זה ההרים והגבעות שהקדוש ברוך הוא אומר שהם ימושו וימוטו בשבילנו?

בישעיה (פרק ב' פסוק ב') כתוב: **והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים.**

שוב צריך להסביר מה זה ההרים והגבעות שעליהם אומרים שבית המקדש יהיה בראשם? וכי ירושלים תהיה יותר גבוהה מהרי ההימלייה? וכי נצטרך מסוקים כדי לעלות לרגל?!

אקדים תחילה את הכתוב בתהלים (פרק מ"ו פסוק ג') **על כן לא נירא בהמיר ארץ ובמוט הרים בלב ימים**, ופירש רש"י - בהמיר ארץ, לעתיד לבא ביום שנאמר והארץ כבגד תבלה, ראו בני קרח נס שנעשה להם שנבלעו כל סביבותיהם והם עמדו באויר ואמרו לישראל ברוח הקדש שדוגמת הנס הזה יהיה עשוי להם לעתיד עכ"ל, ורואים שכל הפרק שם מדבר על לעתיד לבא ומבאר את דרך הנס וההצלה של עם ישראל בעת ההיא בזמן גאולה, ונראה שדימה להרים את כל הממלכות המיושבות, וכן את כל הדעות והדתות אשר בהם ישלטו כל העמים, שלעתיד לבא ימוטו כל ההרים ויכסו אותם הימים, שהימים ישובו לכסות כל הארץ במוט כל דעותיהם ושלטונם של הגוים, ודימה את המלחמה והעדר הדעה שהיתה עד העת ההיא לנפילת ההרים ושישוב הים בכל הארץ, וזה שאמר בפסוק ד' בתהלים שם **יהמו יחמרו מימיו ירעשו הרים בגאותו סלה**, שיבטלו כל דעות העכו"ם והסכמות הטוב לדעתם, ותהיה להם בלבול אבדן ומלחמה וזה

חזו בני חביבי

עמוד 8

הלכה פסוקה

עמוד 7

נועם דברות

עמוד 6

מעשה שהיה

עמוד 5

עיון הפרשה

עמוד 4

למדני חוקיך

עמוד 3

פרפראות

עמוד 2

פרשה מפורשת המשך מעמוד 1

הפסוק לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב, שאחר שהשיגו חילוק הר זה משאר ההרים יש להם לדרוש מה יעשו ולא רק מה שקר, ולזה כתוב אל בית אלהי יעקב וירנו מדרכיו ונלכה בארחתיו. וזה שפירש עוד כנגד כל העכו"ם הגס והדק וכל הדעות, שכתוב שם בישעיה מפסוק י"ב, כי יום לה' צבאות על כל גאה ורם ועל כל נשא ושפל, ועל כל ארזי הלבנון הרמים והנשאים ועל כל אלוני הבשן, ועל כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאות, ועל כל מגדל גבה ועל כל חומה בצורה, ועל כל אניות תרשיש ועל כל שכיות החמדה, ושח גבוהות האדם ושפל רום אנשים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, והאלילים כליל יחלק.

וזה שכתוב בהפטרה שלנו: בישעיה (פרק נ"ד) כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה', שכל הדעות והרעש שעושים כל העמים, וכל מה שהם אומרים כנגד עם ישראל ותורתו, כל זה יתמוטט! כל מה שנראה חזק וגבוה ושאי אפשר להזיזו כל זה יתפוגג!

ובישעיה (פרק נ"ב בפסוק י"ד) כתוב, כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם, וכתב הרד"ק שם ז"ל, והחכם רבי אברהם פירש כי כן משחת מאיש מראהו, דברי הגוים שיתמהו על ישראל ויאמרו כי משחת מאיש מראהו כי כמה עכו"ם יש בעולם שיחשבו כי צורת היהודי משונה מכל הצורות גם יש בהם שישאלו היש ליהודי פה או עין כן הוא בארץ ישמעאל ובארץ אדום ע"כ, הגוים היו אומרים שאין ליהודי אפילו צורת אדם, אבל יש לנו כלל בגמרא ובהלכה, שכל הפוסל במומו פוסל, שבו פה עם החמור עם הדומה לחמור, אתם קרויים אדם ואין עובדי כוכבים קרויים אדם! **וגאלנו** השם במהרה וימוטו כל ההרים וכל הגבעות ונשגב השם לבדו ביום ההוא!

דימה לימים בכל הארץ, ולישראל תהיה ישועה. וזה נראה גם הביאור שאמר הפסוק שהר בית ה' יהיה בראש ההרים ונשא מגבעות, וההרים הם דעות העכו"ם למיניהם, והגבעות הם הדעות אשר אין נראים חלוקים בתכלית מדרך התורה ונראים כדעות אשר אין בהם היזק ועל כן דימה אותם לגבעות שאין ניכרים כהרים, ועיין בביאור הגר"א שכתב שהר הוא משופע וחד אבל גבעה הוא רחב ומישור עכ"ד, ואמר הפסוק שיהיה הר בית ה' בראש ההרים וגם נשא מגבעות, והביאור שפירש גם מגבעות כי בא להורות שגם הגבעות הם דעות נפסדות והר בית ה' חלוק מהם ועל כן אמר שהוא גבוה מהם, אבל מן המישור כל הר הוא גבוה ואין זה חילוק מהם כי זה הר וזה מישור ותי מילי נינהו, אבל כנגד שאר ההרים וגבעות אמר על כל אחד מהם הבדלות וגובה כדי להורות על הפסד. **זאת** אומרת שלעתיד לבוא כל הדעות שנראים כשולטים בעולם כולם יתבטלו, ובית המקדש דהיינו הקדושה ויראת ה' תהיה מעל כולם.

ואמר בפסוק שאחר זה שם בישעיה, והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וירנו מדרכיו ונלכה בארחתיו וכו', ובגמ' (פסחים פ"ח ע"א) כתוב, אמר רבי אלעזר מאי דכתיב והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו', אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק? אלא לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה, אלא כיעקב שקראו בית שנאמר ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ע"כ, היינו שאברהם קראו הר כי כך ריבה בעולם שהיה צריך לחלק בין שאר העכו"ם המופלגים, ואחר שריבה אברהם בא יצחק וקראו שדה אשר הורה חילוק לכלל כנגד הגבעות שגם הדעות אשר אינם נראים כמופלגים בתכלית מדרך ה' אשר הורה להם יצחק חילוק עוד ביותר דק, ואחר עבודתם של אברהם ויצחק הורה יעקב עוד על בית ה' שהוא אמת אף בלא יחס לשאר ההרים וגבעות אלא שכך זה האמת, וזה שאמר

פרפראות הרב משה קליין

"כי תצא למלחמה על איבך..." "במלחמת היצר הכתוב מדבר" (השל"ה) בגימטריא 1504. **"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלוקיך בידך"** בצרוף הכולל (ללא מנין ה' אלוקיך) בגימטריא 1504.

הסיבה לאי הכללת שם ה' במנין הכללי של פסוק זה, רש"י אומר "כי תצא למלחמה על איבך" במלחמת הרשות הכתוב מדבר.

כידוע ניתנה לאדם רשות לבחור במלחמת היצר, ואם בחר להלחם ביצת"ר, הקב"ה מסייעו "כי הבא ליטתהר מסייעין לו" וע"כ מלכתחילה זו החלטה שלו ולכן אין "ה' אלוקיך" במנין. (משב"א)

"ועשית מעקה לגגך"

אם נתעלית למעמד עליון, לא תיתפס לגאווה, גג הוא רמז להתנשאות וגיאיות.

"כי את הבכר בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו..."

מהפסוק הזה אנו למדין שני דברים: שהבכור נוטל פי שנים. ו"בכל אשר ימצא", ולא בראוי להמצא (בכורות נב) שאין הבכור נוטל בראוי (ריווח שעתיד לבוא אחר כך, ואינו בעין) כבמוחזק, וכל זה מרומז בתיבת **"בכר"** שאותיותיה **ב.כ.ר.** כפולות הן במספרן מן האותיות **א, י, ק,** שלפניהן, היינו שנוטל פי שניים, וכפולות הן רק לאותם שלפניהם ולא לאלה של אחריהן, לרמז: רק במחזק (בנכסים שנפלו בירושה בעין), אבל לא ב"ראוי" (נכסים הראויים לבוא אח"כ), בזה אינו נוטל אלא כשאר יורשים. (פתגמין קדישין, בשם הגר"א)

ועשית מעקה לגגך - גדר סביב לגג (רש"י). שתגדור ותחסום את ההתנשאות. ואם לא - משם תהיה לך נפילה, כי יפול הנופל ממנו. כמו שאמרו: לפני שבר גאון. (של"ה)

"ועשית מעקה לגגך" ראשי תיבות של **מעקה**: הרהורי עבירה קשים מעבירה. המוח הוא האיבר הגבוה ביותר של האדם, ונקרא גג. ללמדני שמצווים אנו לשמור את המוח מהרהורי עבירה. (תולדות אדם)

"כי ה' אלוקיך מתהלך..." להצילך ולתת איבך לפניך... "ראשי תיבות **אלול**. לרמז שבחודש זה הקב"ה מצוי בתוך בני ישראל, כפי שדרשו חז"ל על דרשו ה' בהמצאו, ושערי תשובה פתוחים, לכן לא יראה בך ערוות דבר והיה מחניך קדוש. (קרוב העני)

כמה זמן צריכים ילדים לחכות בן בשר לחלב ובאיזה גיל

הנה אכילת חלב אחרי בשר הוא איסור דרבנן כדאייתא בבית יוסף סימן פ"ז וז"ל איסור בשר בחלב כתיב לא תבשל גדי בחלב אמו ונאמר שלש פעמים בתורה אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול וכו'. ברייתא בסוף פרק כל הבשר (קטו): והוציא איסור אכילה בלשון בישול לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול אבל מדרבנן אסור בכל ענין. כן כתב הרשב"א בתורת הבית ע"ש.

הנה ידוע מה שנחלקו הפוסקים באיסור דרבנן אי שרי למספי ליה בידים. וכמ"ש מרן הב"י אור"ח (ס"ס שמג) וז"ל: ולענין איסורין דרבנן, כתב הר"ן ביומא (ר"פ יוהכ"פ), שכל שהוא לצורך התינוק, אף על פי שהגיע לחינוך, מאכילים אותו איסורין דרבנן אפי' בידים. וכ"כ הרשב"א. ומיהו כתב בתשובה, שלא אמר כן אלא להלכה, אבל לא למעשה. והרמב"ם (סוף המ"א) כתב דלהאכילו בידים אסור אפי' דברים שאיסורן מד"ס. וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפי' בדברים שהן משום שבות. ע"כ.

וכ"פ מרן בש"ע שם כדברי הרמב"ם לאסור. וכ"כ הריטב"א (יבמות קיד): בשם מהר"ם. ועכ"פ הדבר מחלוקת, וכמה אחרונים סמכו להקל להביא ספר בשבת ע"י קטן שלא הגיע לחינוך, דרך כרמלית, עפ"ד הרשב"א והר"ן. וע' בתפארת ישראל (בפתיחה לעירובין), ובשואל ומשיב תליתאה (ח"א סי' קיז). וא"כ בנ"ד הואיל וגוף הדבר שנוי במחלוקת, ודעת כמה גאוני עולם להתיר ע"י קינוח והדחה, בלא לחכות זמן הלא הם: בה"ג, ור"ת, והרז"ה, והרא"ה, והר"א ממין, וראב"ה, ואו"ז, וכ' הרמ"א בהגה (סי' פח ס"א), שכן המנהג פשוט במדינתם להקל לאכול גבינה אחר שהיית שעה אחת מאכילת בשר. ע"ש. ולמספי בידים איסור דרבנן ג"כ יש פוסקים שמקילים, הו"ל כעין ספק ספיקא ואזלינן לקולא. ולד' הטור והנמקי"י הא דאסור למספי בידים איסורא דאורייתא לתינוק, אינו אלא מדרבנן. ועיין חזון עובדיה (סי' מג).

בב"י אור"ח (סי' רסט), בדיון להאכיל תינוק קודם קידוש, דה"ט דשרי, אף על גב דאסור למספי להו בידים, התם היינו בנבלות וטרפות וכה"ג דנפקא לן מלא תאכלום, אבל קידוש היום מצות עשה הוא ולא נפקא לן מהתם. ע"כ. והיינו לפי המבואר בהר"ן נדרים (יח), שכל מ"ע הוי חובת גברא ולא חפצא, אבל איסורי ל"ת הוו איסור חפצא ג"כ. ע"ש. ומש"ה במצות עשה אין אסור למספי בידים לתינוק, דחובת גברא נינהו וקטן אינו מחוייב. והסביר הטעם משום שלא אסרו להאכיל לקטן אלא דבר האסור מצד עצמו כגון נבלה וטריפה,

אבל כאן שהמאכל מותר אלא שהוא זמן שהוא אסור באכילה מותר להאכיל לקטן, כמו שמאכילים לקטנים ביוהכ"פ אפי' כשאין בהם חשש סכנה.

המאירי חולין (דף ר"ח ע"ב), שהביא דברי הפסיקתא שאף התינוק אינו אוכל חלב עד שרוחץ ידיו מן הבשר שאכל, וכ' וז"ל: ויש מפרשים בה דדוקא קטן שאין כח בו לשהות שש שעות, וסעודותיו תכופות זו לזו, ועולם ממחר הן באיסטומכא הן בין השינים, ומקילין מזו לומר שלא ליתן שיעור שש שעות, אלא כל שהפסיק בסעודה זו וקבע לאכול פעם אחרת אפי' בתוך שש שעות, שהרי לא הוזכרו כאן שש שעות אלא מסעודתא לסעודתא. ואף על פי שאין הדברים נראים, מפני שמסעודה לסעודה סתם קאמר, שהוא כשיעור שש שעות מיהא לגדול, שאל"כ נתת דבריך לשיעורין, מ"מ בעוף מיהא נ"ל לדון כן, מפני שהוא נקל להתעכל יותר משאר בשר. ע"כ.

ודעת הרב עובדיה זצ"ל שקטן אפילו הגיע לחינוך שאכל מאכלי בשר, אפשר להקל לו לאכול אחר כך מאכלי חלב, מבלי לשהות שש שעות מאכילת הבשר, ואף לתת לו ולהאכילו בידים מותר, מפני שיש צער לקטנים להמתין שש שעות, ואף לאחר שעה המיקל בזה לקטנים, יש לו על מה לסמוך. וכל זה שאוכל מאכל חיוני לסעודה, אבל לחלק לתינוקות שהגיעו לחינוך ממתקים ושוקולד שיש בהם תערובת חלב, אין להתיר תוך שש שעות למאכלי בשר, ואף בתינוק שאינו בר הבנה נכון להחמיר בזה. ומכל מקום נכון לחנך את הקטנים מגיל י"ב שנה, ולהזהירם שלא יאכלו מאכלי חלב אחר בשר, עד שישאו שש שעות ביניהם.

ובשו"ת שבט הליי כתב וז"ל, הנה לקטני קטנים לא מיבעיא לי שאין מקום להחמיר בשהיה קצת בין בשר לחלב. וכן באותם קטנים שמבואר ברמ"א אור"ח סי' שכ"ח סי"ז דיש להם דין חולה שאין בו סכנה. ומבואר בפוסקים אחרונים יו"ד סי' פ"ט דבחולה שאב"ס מותר להתיר בסעודה אחרת בלי שהיה ועכ"פ בשהיה מועטת וכדעת התוס' והמרדכי וברמ"א שם. ובקטנים שהגדילו קצת הקיל בזה רבינו המאירי אף על פי שהסכים שם לגמרי למנהג ספרד שהוא שיטת הרי"ף והרמב"ם ודעימי' להמתין שש שעות מעיקר דינא דגמרא. א"כ מכ"ש דשייך קולת המאירי לדין שהרמ"א סי' פ"ט ס"א הביא גם שיטת המקילין כהתוס' ודעימי' להקל בפחות. ונהי דרמ"א מסיים דנכון להמתין שש שעות, וכן הוא מנהג אבותינו ורבותינו מאז ומעולם וחלילה לזלזל בזה. מכ"מ לשיטת הרמ"א אנו מתחשבים גם עם הפוסקים המקילים לצורך, מ"מ לצורך עכ"פ יראה דשפיר איכא למסמך על הוראת המאירי בזה. וכן כתבו בשם הרב משה פיינשטיין זצ"ל, ובשם הגרש"ז אויירבאך זצ"ל,

לסיכום: כתבו האחרונים שיש ארבע חילוקים בגיל הקטן, א. תינוקות עד גיל שלוש מותר להאכילם חלב אחרי בשר מיד כשיש צורך בדבר אבל צריך להדיח פיו דהיינו שישתה מים, ואם עברה שעה גם אין צריך להדיח פיו. ב. מגיל שלוש עד תשע צריך להמתין שעה אחת, ולדעת הספרדים אם יכול לאכול דבר אחר בנקל ולא יגרם מזה צער לקטן יחכה עד חמש וחצי שעות, וממתקים ודאי צריך למונעם ג, מגיל תשע עד שתיים עשרה, לפי האשכנזים יחכה ארבע שעות, ולפי הספרדים יחכה חמש וחצי שעות, ד, מגיל שתיים עשרה לכן, ואחת עשרה לבת, צריך לחכות שש שעות שלמות.

"כבר כתיב 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריו'. נמצא כל עניינים כאלו גורמים לישראל להיות נתונים בהסתר פנים ח"ו, וגם איתא בזוה"ק פרשת נשא שדבר זה גורם לשרות סטרא אחרא נביתא וגורם מסכינותא לביתא. על כן נדב לבי בעז"ה לאסוף את כל מאמרי חז"ל השייכים לענין זה, ולהראות לפני הכל את גודל העוון והעונש שיש בזה, וגודל המעלה להאשה הצנועה בדרכיה, שעיי"ז היא זוכה לבנים יראי השם וחשובים שבדור, אולי על ידי זה יראו ויקחו מוסר ויתוקן קצת הפרצה הגדולה הזאת, ובזכות זה נזכה לראות בבנין ירושלים גדריה ועניניה בב"א" (החפץ חיים - ספר גדר עולם)

עיון הפרשה הרב דוד וייס זצ"ל

"לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע"

לשיעור של היום נכנס בעזרת שתי הקדמות. הראשונה היא כללית. היא עסוקה למה שהתכנסנו לחדר זה כאשר הזמן שנקבע לשיעור הוא 08.30 בבוקר לפני תפילת שחרית. למעשה השיעור מתחיל - בדרך כלל - יותר מאוחר. גם בגלל שאני מחכה עד שיתאסף רוב הציבור הקבוע, יש כאלה המגיעים מרחוק, יש כאלה שהדלת החשמלית בביתם מונעת בעדם מלצאת בזמן ויש המאחרים "סתם" כך. אני משתדל לחכות להם. הסיבה השניה תלויה באלה שכבר הגיעו לשיעור. רובם אחרי שעות מספר של שינה, כלומר הימצאות בעולם בו אין דיבורים, וכשהם קמים בבוקר ונפגשים עם החברים שגם הם עברו לילה בדומה למה שהם עברו ולכולם יש הרבה מה לספר זה לזה, ואני מרגיש שזאת אכזריות מצדי

להפסיק את הדיבורים החשובים וכאילו להכריח את הציבור הקדוש להפסיק את הדיבורים ולהתרכז בשמיעה, וזה קשה לי, אני מחכה שהדיבורים או יסתיימו או יופסקו אבל באמת חבל שזה כך. כשמדברים לא מתכוונים לשיעור! כשהפה עובד האזניים נעולות. עד שמגיע זמן של האזניים הן כבר נרדמו וחבל! זאת הקדמה ראשונה. כללית.

הקדמה שניה דוקא קשורה לשיעור זה שאנו בפתחו היום. כאשר היינו צעירים היינו שומעים תכופות שעל כל אחד ואחד לדעת שהוא בא לעולם בשביל לתקן משהו שכנראה עדיין לא תוקן ושרק הוא יכול לעשות את זה. כאשר יחזור אחרי מאה ועשרים שנה מיד ישאלו אותו. "תקנת או לא תקנת?" כזאת היתה הרוח במקום ובזמן שגדלנו. כאמור לעיל זה היה לפני כחמישים שנה.

ואז שאל אחד החברים את הרב שלנו שאלה כזאת. "איך אני יכול לדעת כבר עכשיו מה הקב"ה מחכה ממני? אני נראה כמו כולם וגם מרגיש כמו כולם. והרב אמר שלכל אחד מאתנו יש עבודה שונה ומיוחדת, איך אוכל לדעת מה המיוחד שבי? כך שאל התלמיד החבר את רבנו!

ורבנו השיב לו - כמו תמיד אחרי הרהור של דקה או שתיים, "אומר לך את מי תשאל שאלה זאת. יש אחד המכיר אותך מצויין. אותו תשאל והוא יענה לך על שאלתך." וכאשר החבר הסתקרן ורצה לדעת מי הוא זה ואי זה הוא שמכיר אותי יותר טוב ממה שאני מכיר את עצמי? ענה לו רבנו בשקט ובחיוך. "תשא לשאל את ה' יצר הרע שלך!" הוא מכיר אותך מצויין. הוא יודע איזה גדול בתורה יכול לצאת ממך. אותו תשאל!

זאת הקדמה שקשורה בנושא שנלמד היום, שבת קודש פרשת כי תצא אלול תשע"ג. כאן יתחיל השיעור שלנו היום. בעזרת ה' ית'.

א.

התורה מתחילה את הפרשה בסיפור של דברים שעבורנו אינם אקטואליה. אנחנו לא אנשי מלחמה והחוקים במדינה שלנו אינם חוקי התורה. כאשר התורה מדברת על "כי תצא למלחמה על אויבך" ובמיוחד אחרי שרש"י הק' מביא שלא מדובר על מלחמת מצוה אלא על מלחמת הרשות אנחנו מתקפלים ואומרים שזה לא מדבר עלינו.

לכן גם ההמשך שבו התורה מדברת על מה שראית בשביה וכו' נראה לנו כדבר שלא מדבר אלינו. ובכלל, איזו מצוה היא זאת, אדם מישראל, מחונך בכל צפרינו, נשוי ואב לילדים שלומדים בתלמוד תורה מהדרין, כי הרי רק כאלה לקחו למלחמה, מה פתאום יעלה בדעתו להסתכל על אשה שאינה שלו ולחמוד אותה בלבו ולחפוץ לקחתה לו לאשה?! בית הדין אליו פנה החייל היה צריך להכניס את החייל לבית משוגעים ולהצליף בו כדבעי! "מה נכנס לך בראש?" מה קרה לך?

אבל כמו שאמרנו מקודם לנו זה לא נוגע. ברוך ה'. עד שנכנסים לתוך הפרשה יודעי סוד והם מהפכים קערה על פיה. הם אומרים שהפרשה היא מאד אקטואלית. כי תצא למלחמה על אויבך אין הכוונה לטורקים או לקפריסאים, לא הם אויבך, אלא מדובר פה על יצר הרע! הוא נקרא אויב. והנה בס"ד נצחת אותו ונתנו ה' א' בידך ושביית שביו. כלומר שמדובר פה על מי שניצח את יצרו הרע או לפחות הוא סבור כך, אתה שביית שביו אבל פתאום מתברר שאתה בכלל לא השובה אלא אתה הוא השבי.

ולמה? כי הנה. ראית בשביה אשת יפת תואר והנה חשקת בה, והנה לך רצון מוזר כזה "לקחת אותה לאשה בשבילך! אולי - ויש דעה כזאת - שיעלה על לבך שזאת מצוה לקחת אותה לאשה ולהכניסה תחת כנפי השכינה! מיד מתעורר רש"י להזהיר שלא תעלה מחשבה כזאת בראשך. לא ולא!

אלא מה? "לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע!" כלומר הקב"ה שכתב את התורה ראה מה עומד פה להתרחש. הקב"ה ידע שאם הוא לא יתיר לו אותה הוא ישאנה באיסור! ובשביל למנוע אותו לישא באיסור שזאת עבירה חמורה בפני עצמה הקב"ה מתירה לו!

כלומר קודם כל הקב"ה "מצלם" את החייל הישראלי ששב מהמלחמה כמנצח ובידו שבי, מצלם אותו ומודד את כוחותיו הרוחניים באותו הרגע, ולפי מצבו באותו רגע הקב"ה קובע את הדרך איך לטפל בו!

הדרך היא "כן - אבל!" כלומר המילה הראשונה שאתה תשמע תהיה מילה עריבה לאזניך, -כן- מותר לך לקחת אותה לאשה, אבל עם כמה תנאים! תנאים בשביל אדם כזה הם הליך פרוצדורלי. צריך להרשם ברבנות - פרוצדורה! צריך לקנות טבעת - פרוצדורה! להזמין אולם לחתונה, להזמין קיטרינג, להזמין אורחים פרחים וצלמים, זה הכל פרוצדורה, עם זה אפשר להתמודד.

ועוד. דע לך חייל יקר עד מאד. לא מדובר על בילויים. על טיולים משותפים. על מפגשים חד פעמיים. לא ולא! אתה יכול לקחת אותה להיות אשתך. זה רציני. אם לא אז לא! וגם זה עוד לא הכל. הלאה. "וישבה בביתך". כלומר לא תקח לה חדר בבית מלון! לא תשכור לה דירה ובודאי לא אצל שכן מכניס אורחים. לא ולא. בביתך! כמה זמן? שלושים יום. ועוד. "וגלחה את ראשה! ועשתה את צפרניה! והסירה את שמלת שביה" (השמלה היפה שלה).

כל זה הוא חלק של ה"אבל". יש תנאים. והקב"ה מתפלל שה"אבלים" הללו יגרמו לך לסגת מכל העניין. בזה תגרום שמחה גדולה לאביך שבשמים. אבל הוא לא יאסור אותה עליך. את זה תוכל לעשות רק אתה בעצמך. כך מדברת התורה כנגד יצר הרע. (אם תפרידו את המילה "כנגד" לשניים תקבלו שתי מילים כאלו: כן - נגד!)

החידוש נמצא בזה שאמרנו שהקב"ה מדבר עם האדם כאשר ממול הוא מציב את היצר הרע. היצר הרע הוא קדום. רק הקב"ה מכיר על בוריו. והקב"ה מדבר אל האדם לפי ההשתקפות של יצר הרע שלו!

בנתיים השיעור אפשר לומר זורם על מי מנוחות. גם רופא מצלם את החולה לפני שהוא קובע את דרך הטיפול בו. גם מורה בוחן את תלמידו לפני שהוא מטיל עליו מטלות. ואז מה הפלא שגם הקב"ה הולך בדרך זאת. אולי לזה התכוונו חז"ל כשאמרו שתינוק ויצר ועוד נפש אחת לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת!

ואולי פה נתחדש שינוי בנוסחה שזכרנו זה עתה. הנוסחה מקדימה את השמאל לימין. את הדחיה לקירוב. ואילו אצלנו הימין פועלת לפני השמאל! אבל אולי אפשר להכנס יותר בעומק העניין.

"אם אחרי כל הפעולות הללו עדיין תרצה אותה היא תהיה שלך. התורה לא תמנע אותה ממך, אבל אל תתן ליצר הרע שלך להוביל אותך!"
"האדם חפשי בדמינו ואסור במושכלו" כותב ר' ישראל סלנטר, כדאי לך להזהר מהחופש שהדמיון שלך מפתה אותך להאמין בו!"

עיון הפרשה המשך מעמוד 4

ב.

לנו היה נדמה שכל מה שאמרו חז"ל "דיברה תורה כנגד יצר הרע" מסתכם בהצגת הנוסחה של "כן-אבל". ויכול להיות שלזה התכוון רש"י ז"ל, אבל הבה ניכנס קצת יותר לעומק ונחשוב שגם מה שכתבה התורה להביא אותה לבית שלך, לגלח את ראשה, לבטל את הצפרניים היפות, ולהסיר את שמלת השבי היפה שלה, כל הדברים הללו הם חלק של דיברה תורה כנגד יצר הרע.

כי מה היא דרכו של יצר הרע? כח הדמיון! הוא לוחש לחייל הצעיר. "תסתכל איזה שער יפה יש לך!" זה לא "משהו"? תראה את הצפרניים! איפה ראת כאלו שערות וכאלה צפרניים עשויות בקפידה כל כך? והבגדים? זאת המלכות שיצר הרע פורס לרגלי הגיבור שלנו מלכות חזקה.

אבל כולה חיצונית. כולה דמיון. אומרת התורה כנגד יצר הרע, וגלחה את ראשה! ועשתה את צפרניה! והסירה את שמלת שביה מעליה! להחזיר אותו לפרופורציות נכונות. היא לא יהודיה! היא לא מכובדת וכנראה גם לא מלומדת! ואתה הלוא יש לך אשה בבית! היא יפת תואר? הכל ניפוח! הכל דמיון.

אם אחרי כל הפעולות הללו עדיין תרצה אותה היא תהיה שלך. התורה לא תמנע אותה ממך. אבל אל תתן ליצר הרע שלך להוביל אותך! "האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו" כותב ר' ישראל סלנטר. כדאי לך להזהר מהחופש שהדמיון שלך מפתה אותך להאמין בו. אתה באמת לא חפשי! אתה אסור כלומר קשור במושכלך.

ג.

אבל הסיפור לא נגמר. ב"ה הגעת להבנה השכלית שהאשה הזאת היא לא בשבילך. ברוך ה'. אבל מה הלאה? מה עושים אתה? לכאורה יש לפניך כמה אופציות. אתה יכול להרוג אותה. היא שבויתת מלחמה ובמלחמה כמו במלחמה יש אופציה כזאת אבל כנראה אופציה זאת לא קיימת. המלחמה נגמרה! החרב שבה לנדנה. ואז לפניך אופציה שניה. למכור אותה! היא שווה הרבה כסף. כליף ערבי יהיה מוכן לשלם הון עבורה. והתורה אומרת לך לא! מכור לא תמכרנה בכסף! ויש אופציה שלישית, לעשות אותה לשפחה שלך. למה לא? היא שלל מלחמה וכמו אם נכנסת בלהט הקרב לבית אויב וראית טלויזיה חדשה, היה מותר לך לקחת אותה כי היא שלל מלחמה, אבל הנה אויה. התורה לא מסכימה

גם להצעה זאת. לא תתעמר בה! בעל האבן עזרא קורא את המילה הנדירה של איסור ההתעמרות במשמעות של רמאות! אז מה עושים? להשאיר בבית אי אפשר, למכור אסור, להרוג בודאי שלא אז מה כן? פה רוקד היצר הרע עם כל האופציות. הוא לוחש לך באוזן ואולי אפילו צועק. "הרוג!" "מכור!" הפוך אותה לשפחתך! והתורה שהיתה כל כך גמישה עד עתה פתאום מקשיחה עמדות ומניפה את השלט האומר לך - אסור.

אז מה כן? חופש! ושלחתה לנפשה! היא זכתה בחופש שלה, הרוחני והממוני גם יחד. אבל למה? אתה רוצה להבין. למה לא להרוויח עליה קצת או גם הרבה כסף? היא שלל מלחמה! היא טלויזיה!

אומרת לך התורה נחרצות. אשה היא לא טלויזיה! ולמה לא? **כי אתה עינית אותה!** איך עינית שואל החייל? לא נגעת בה לרעה כלל! אבל כן אומרת התורה. אתה עינית אותה! אתה הבטחת לה אהבה! אתה דיברת אתה על נישואין! להפר הבטחה זה עינוי! לנטוע אשליה ולנפץ אותה זה עינוי! ועינוי מקנה חופש. היא לא שלך יותר. לא לנישואין כי אתה כבר לא רוצה אותה, ולא לכסף כי היא קנתה את עצמה.

זכור אומרת התורה לחייל הנבוך. טלויזיה כן אשה לא לטלויזיה לא הבטחת כלום ולכן אתה יכול למכור אותה או לתת אותה במתנה לידיד. מה שאתה רוצה. אבל מי אמר לך שהכול מותר? יצר הרע? דיברה תורה כנגד יצר הרע! אתה כבר לא חופשי לעשות בה כרצונך. כמה לימודים יפים וחשובים למדנו היום והכל בגלל שהציבור הפסיק לדבר שיחת חולין ועבר להקשבה מרוכזת. מי אמר שהתורה שלנו היא לא מעניינת!

וכמה חכם מורי ורבי כששלח אותנו לגלות מי אנחנו דרך המשקפת על יצר הרע. כשהוא אומר לך לעשות איזה דבר, דע שלכך נוצרת. נוצרת ללכת כנגדו.

שבת שלום למתפללים בבתי הכנסת בהר שמואל ולחברים מקשיבים לקולך די בכל אתר ואתר

מעשה שהיה...

רבי חיים בנבנישתי החב"ב, מח"ס כנסת הגדולה ("אולת"ג)

נולד בקושטא בשנת ה'שס"ג, למשפחה רבנית; אחיו הבכור היה הרב יהושע רפאל בנבנישתי. למד בצעירותו אצל רבי יוסף מטררני (המרימ"ט), שהיה החכם באשי של טורקיה. כמו כן, למד אצל מהר"י סאמיגה ורבי צמח נרבוני. רבו המובהק, מהרימ"ט, חיבבו מאד והשיאו

לביתו של עשיר גדול, ובירכו שיחבר חיבור על "ספר מצוות גדול" (סמ"ג) של רבי משה מקוצי. ואכן, בהיותו בן 21 חיבר את ספרו הראשון דינא דחיי על הסמ"ג.

פרשת שבתי צבי

בראשית שנת ה'תכ"ו שב לאיזמיר מגלותו משיח השקר שבתי צבי, והעיר כולה נסחפה בהתלהבות המשיחית סביבו. רבי חיים ורבי

אהרן לפפה עמדו בראש מתנגדי שבתי צבי, יחד עם רוב רבני העיר. במהלך חנוכה ה'תכ"ו עלתה ההתלהבות המשיחית באיזמיר מספר מדרגות, ורבני העיר קיימו התייעצויות דחופות באשר לצעדים בהם עליהם לנקוט. ידוע כי רבי חיים היה התקיף שבין המתנגדים, וגרס כי יש להרוג את שבתי צבי. תוכן התייעצויות דלף, והגביר את המתיחות בין תומכי שבתי צבי לבין מתנגדיו. ביום שבת ד' טבת פרץ שבתי צבי בראש מאות ממאמיניו לבית הכנסת הפורטוגזי בעיר, בו התפללו הרבנים וחולל בו שערורייה ארוכה, שבמהלכה התעמת עם רבי חיים בנבנישתי קשות וגידף אותו קבל עם ועדה. מיד לאחר השבת עבר רבי חיים למחנה תומכי שבתי צבי, בעוד הרבנים שהתמידו בהתנגדותם נאלצו להמלט מהעיר. שבתי צבי הדיח את רבי אהרן לפפה מהרבנות ומינה את רבי חיים לרב הראשי היחיד בעיר. תקופת תמיכתו של רבי חיים בשבתי צבי נמשכה כתשעה חודשים עד להתאסלמותו של שבתי צבי, ולאחר מכן עמד רבי חיים בראש הרבנים שלחמו במאמיניו. הפוסקים רואים את תשעת החודשים של תמיכתו כטועה בהילכתא למשיחא, וכיוון שחזר בו מטעותו ועשה תשובה, טעותו נסלחת, ולא נפגם מעמדו כרב ופוסק. רבי חיים בנבנישתי נפטר באיזמיר ב"ט באלול ה'תל"ג.

נועם דברות הרב עמנואל אפרגן

בענין עשיית כתובת קעקע על בשרו

בפרשת ראה מבואר האיסור שלא לעשות כמנהג הגויים, ואחד מהאיסורים הוא "לא תתגודדו" וכתב בספר החינוך (מצוה תס"ז) שלא להתגודד גופנו כמו שיעשו עובדי עבודה זרה. וביאורו, גדידה היא חבורה שעושה המתאבל על מתו כמבואר בגמ' יבמות (דף י"ג): ושריטה זה החורט על בשרו (גם שלא לצורך אבלותו על המת) ובגמ' מסכת מכות (דף כ"א). אמרו רבותינו שריטה וגדידה דבר אחד הוא. ועוד מבואר בגמ' (שם) שאיסור לאו מהתורה אינו אלא בגדידה שעושה על מתו או לשם עבודה זרה, אבל כשעושה לשם דבר אחר אע"פ שמכוער הוא, אין חיובו מהתורה.

ולהלן נבאר כמה דינים בזה:

כתב השו"ע (יו"ד בהלכות כתובת קעקע סימן ק"פ סעיף א') כתובת קעקע, היינו ששורט על בשרו וממלא מקום השריטה כחול או דיו או שאר צבעונים הרושמים. ע"כ. ומבואר דהאיסור בעשיית כתובת קעקע כשעושה שריטה בבשרו, וממלא אותה בצבע כחול. וכן העיר בביאור הגר"א ביאור הגר"א (שם ס"ק א') דהשו"ע ס"ל כת"ק ואף על גב דבתוספתא איתמר, ואינו חייב עד שיקעקע בדיו בכחול לעבודת כוכבים, וסתם כר"ש קי"ל כמתני' וכמ"ש ביבמות דף מ"ב: ועיין רא"ש ספ"ג דפסחים ובפי"ז דשבת. עכ"ל. והיינו דכוונתו לומר דעיקר האיסור שאסרו עשיית כתובת קעקע, דוקא כשעושה לשם עבודה זרה, וכדעת רבי שמעון בתוספתא. אבל לדעת תנא קמא כל שעושה כתובת קעקע אסור, ואפילו שאינו לשם עבודה זרה.

ואף שהשו"ע כתב אח"כ (בסעיף ה') שהשורט בבשרו אינו חייב אא"כ עושה כן על מתו או לעבודת כוכבים. ומשמע דדוקא בעושה לשם עבודת כוכבים או על מתו חייב. ויתירה מזו, שכתב השו"ע בסעיף ו' לגבי גדידה ושריטה על המת אסור, אפילו שלא בפני המת. ומבואר דהאיסור הוא דוקא על המת. וכמו שכתב הרמ"א במפורש, "ועל צער אחר שרי". ומשמע שכל האיסור הוא שגודד ושורט על מת או לעבודה זרה. ויתירה מזו שכתב השו"ע בסעיף ד' שהרושם על עבדו שלא יברח פטור, מיהא איסורא איכא. ע"כ. ומבואר מכל הני דאיסור עשיית כתובת קעקע האסורה מהתורה, דוקא כשעושה לשם עבודה זרה, או על המת. אבל כשעושה לדבר אחר, אינו אסור מהתורה, ומיהו איסורא דרבנן איכא. ולכאורה כל הדינים בזה נאמרו בגמ' בפרטות. (עיין מסכת מכות דף כ"א.) ולא באתי כאן אלא להביא לך מן המוכן.

עוד תמצא מה שדנו הפוסקים דאין איסור אלא בכתב אותיות, אבל ברושם צורות אין בו איסור מהתורה. וכמ"ש הסמ"ק (מצוה ע"ב) שאינו חייב עד שיכתוב ויקעקע, פירוש ישרוט כעין אותיות ויקעקע בצבע וכו'. עיי"ש. וכ"כ הברטנורא (מסכת מכות פרק ג' משנה ו' ד"ה כתב) שהמקור בסכין על בשרו "כעין אותיות". ואף שבספר החינוך (מצוה רנ"ג) מבואר דסגי באות אחת. וכן כתב הפתחי תשובה (יו"ד סימן ק"פ סק"א) בשם ספר שו"ת מעיל צדקה, שנסתפק בדיון כתובת קעקע לענין חיוב מלקות, אי בעינן שיהא בו אותיות אשר הם מוסכמים, או נימא דמתחייב בשריטה בעלמא או איזה רושם שיהיה. ולבסוף העלה דבעינן כתב אותיות ממש, אלא דסגי אפילו באות אחת. עכת"ד. ובכל אופן מבואר מדבריו דאין איסור מהתורה, אלא בכתב אותיות בכתובת קעקע ולא בציור. אומנם בספר מנחת חינוך (מצוה רנ"ג אות ב') הביא בשם השו"ע והרמב"ם ורוב הפוסקים דסגי בכתיבת רושם ומבלי שכתב דבר, והיינו דסגי בשריטה. ובהמשך דבריו הביא מספר יד הקטנה דאף להרמב"ם

דא"צ תמונת אותיות, מ"מ צריך להיות איזה רושם. וכ"כ בשם ספר משנת חכמים דצריך להיות אות שלם, אבל שריטה בעלמא אין סברא לחייב עליה. ולמעשה הגאון בעל המנחת חינוך סיים בדבריו, שצ"ע לגבב קולות במקום שהראשונים סתמו והוא איסור דאורייתא. עיי"ש. והיינו בכל אופן לשיטתו לאסור גם היכא שאין כתיבה. לפיכך אף היכא שעושה ציור וכדו' על בשרו, אף אם תאמר שאינו אסור מהתורה, מכל מקום אסור מדרבנן. ומאי נפק"מ למאן דבעי למעבד איסורא במזיד, אם איסורו מהתורה או מדרבנן. (לענין להקל במעשה האיסור)

ועוד היכא שכתב או רשם על בשרו בצבע שאינו נמחק, (כמו הצבע שעושים היום) עיין בדברי רש"י על מסכת מכות (דף כ"א ד"ה כתובת קעקע) שכתב וז"ל: כותב תחילה על בשרו בסם או בסיקרא, ואחר כך מקעקע הבשר במחט או בסכין, ונכנס הצבע בין העור לבשר ונראה בו כל הימים. ואסור לכתוב שום כתיבה בעולם על בשרו בענין זה, שכך גזירת הכתוב. עכ"ל. ומבואר דאיסור התורה הוא שישרוט וימלא בצבע. ובתוס' על מסכת גיטין (דף כ'): לענין גיטין דמוקי הש"ס בכתובת קעקע, כתבו דאיירי בכתב שאינו יכול להימחק, ואפילו בלא שריטה. ובמנחת חינוך (מצוה רנ"ג אות א') כתב דנראה מדברי התוס' דאיכא איסורא דרבנן. וכ"כ בשם הבית שמואל (אה"ע סי' קכ"ד ס"ק ט"ז) דאפילו כתב ולא קעקע איכא איסורא דרבנן. ומזה חידש שם המנחת חינוך דאסור לכתוב על בשרו בדיו שא"א למחקו, ודלא כספר משנת חכמים. עכת"ד. אומנם בפירוש ספר המצוות לרס"ג (לא תעשה ל') כתב דהוי אסור מהתורה מדין חצי שיעור, דעבד חצי איסור והוא הרושם שעשה על בשרו ללא שריטה. מכל מקום בפשטה דסוגיא בשביל לעבור על איסור תורה צריך שיעשה שריטה וגם ימלא בצבע כחול וכדו', וכמ"ש השו"ע ושאר פוסקים. ואף בגדר חצי שיעור אינו, דהאיסור מהתורה הוא בשורט וממלא בדיו, וחד מעשה הוא ואם עשה חציו אינו בגדר חצי שיעור. ובדברי הרמב"ם נמצא דבר זה מפורש, וז"ל: "כתב ולא רשם בצבע, או שרשם בצבע ולא כתב בשריטה, פטור, עד שיכתוב ויקעקע, שנאמר וכתובת קעקע". עכ"ל.

ומבואר דהיכא שכתב ללא שריטה הוא אסור מדרבנן, ופשוט הוא. וע"ע בספר פתשגן הכתב להגר"ח קניבסקי (סימן ג') שביאר דברי הרמב"ם בזה. ועוד עיין בתוס' הרא"ש (עמ"ס גיטין שם שהם דברי התוס' הנ"ל) ומבואר דלא אסור מדרבנן, רק אם שרט על בשרו ולא מלאו בדיו, או ממלא בדיו ובכחול במקום המשורט כבר. עיי"ש. וגם בדברי הבית שמואל שהביא המנחת חינוך לעייל, מבואר שרק אם כתבו ולא מלאו דיו, והיינו ששרט על בשרו, ולא מלאו דיו זהו אסור מדרבנן. אבל כתב ולא קעקע כלל לא נשמע מזה, וגם לשון הש"ס בגיטין, פשוט דלא איירי בכתב ולא קעקע כלל. ומזה תלמד דכל שכתב על בשרו, מבלי לשרוט אינו אסור מהתורה, ובכל אופן אסור מדרבנן.

ולענין איפור קבוע בקובץ אור ישראל, (ניסן תשנ"ט עמ' ט"ז) כתב בשם הרב וזנר זצ"ל, שיש בכך סרח איסור קעקע, כמו שביארנו שאיסור דרבנן איכא היכא שכותב בלי שריטה, והוסיף דאיכא נמי שחץ בזה. וכ"כ בספר נשמת אברהם (יו"ד סימן ק"פ סעיף א') כתב לאסור בשם הגרי"ש אלישיב והגר"ע יוסף זצ"ל. אומנם הרב עובדיה בספרו טהרת הבית כתב להקל בזה. וכן הגר"א וייס בשרות מנחת אשר (ח"ב סימן נ"ו) התייר בשעת הדחק איפור קבוע מכמה טעמים. וא"צ לומר שאין איסור כלל בחינה שעושים על הידיים בשמחת אירוסין במקצת עדות, שאינו כלל בגדר כתובת קעקע.

"ואמרת שיעיקר סיבת הדבר, שאנו מרחיקים בעצמנו את הקב"ה מאיתנו. הוא ציוה לנו והתקדישתם והייתם קדושים, ואמרו חז"ל כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה מעט מקדשין אותו הרבה, בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא, וכתוב אחר אומר כי ד' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך וגו', (והמאמר להצילך כולל הרבה ענינים, להצילך מן החרב מן הרעב מן השבי ומן הביזה), והיה מחניך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, הרי ביאר לנו הכתוב מפורש, שכאשר נהיה קדושים הוא מתהלך בינינו להצילנו מכל רע, אבל אם יראה בנו ערות דבר הוא שב מאחרינו, וממילא

יחולו עלינו כל הסיבות ח"ו" (החפץ חיים - מכתבים ומאמרים)

הלכה פסוקה הרב יוסף שטילרמן

קריאת דואר אלקטרוני לפני שחרית

שאלה: האם מותר לקרוא דואר אלקטרוני לפני שחרית?
הקדמה: ע' בש"ע סימן פט שיש ד' סוגים של דברים שאסור לעשות לפני שחרית. א) אין ליתן שלום לחבירו, שאין לכבד בני אדם קודם שמכבד להקב"ה^(א). ב) אין להתעסק בצרכיו, שלא יהיו צרכיו לפני צרכי שמים. ג) אין לאכול ולשתות, שאומר הקב"ה לאחר שאכל ושתה ונתגאה קבל עליו מלכות שמים^(ב)? ד) אין לעשות כל דבר שעשייתו לוקח זמן מה, מחשש שמא יעבור זמן תפלה^(ג). שאלתנו אינו נוגע אלא לב' סוגים הראשונים (נתינת שלום והתעסקות בצרכיו), ובהם נדבר בעזרהי"ת.

ליתן שלום: גמ' בברכות (יד). אמר רב כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאילו עשאו במה שנאמר חדלו לכם מן האדם וגו', תרגמה ר' אבא במשכים לפתחו^(ד). היוצא מהגמ', שהמשכים לפתח חבירו אסור ליתן "שלום", אבל אם פוגע בחבירו מותר ליתן "שלום". וע' בש"ע שהביא ציור אמצעי, והיינו במקרה שלא הלך בדווקא לראות פני חבירו, אלא הלך קרוב לחצר חבירו מסיבה אחרת (סיבה המותרת), ואגב זה הוא רוצה לילך לפתח חבירו לראותו^(ה). ובמקרה כזה כתב הש"ע שמותר לנטות מדרכו קצת ולילך לבית חבירו כדי לומר לו "בוקר טוב", אבל לא ליתן לו "שלום" משום דשמו של הקב"ה "שלום"^(ו). היוצא מזה שיש ג' ציורים. א) פוגעו: מותר לומר "שלום". ב) השכים לפתחו לקבל פניו: אסור לומר לו כלום. [וע' בערוה"ש שגם אם לא רוצה לומר לו כלום, מ"מ אסור להשכים לפתחו לקבל פניו^(ז).] ג) הלך לשם מסיבה אחרת ואגב זה הלך לפתח חצירו: מותר לומר לו "בוקר טוב"^(ח).

כדי ליתן לב שאסור להתעכב: לאחר שהביא הש"ע כל הדינים דנ"ל, הביא שיטת הראב"ד והרשב"א, וזה לשונו, וי"א שאפילו במוצא חבירו בשוק (שמותר מדינא לומר "שלום", מ"מ) לא יאמר לו אלא "צפרא דמרי טב" כדי שיתן לב שהוא אסור להתעכב בדברים אחרים כלל עד שיתפלל עכ"ל^(ט). ועוד ע' במ"ב סקכ"ב שכתב שיש למנוע מלשתות טיי"א (תה) בבוקר קודם התפלה באסיפת חבירים, "דהלא כתב הרשב"א והובא בב"י דלכך אסור לו לאדם לעסוק בחפציו קודם שיתפלל כדי שלא יפנה לבו לשום דבר עד שיתפלל^(י).

נידון דידן: נוגע לשאלתנו, יש לחלק את השאלה לב' ענינים: א. קריאת הדוא"ל. ב. כתיבת דוא"ל (או השבת תשובה לדוא"ל שהתקבל כבר). לענין קריאת דואר אלקטרוני פשוט שאין בעיה מחמת הדין של "הנותן שלום", שהא אינו אלא קריאה. אבל אין לקרוא אותו אלא באופן שלא יבוא להתעכב בקריאתו, דהיינו לקרוא אותם קריאה שטחית במהירות למלא הסקרנות. אבל לענין כתיבת דואר אלקטרוני כדי להשיב לחבירו, יש לדון בזה. שמצד אחד מקרה זה דומה ל"פוגעו", שהרי חבירו כבר כתב מכתב הזה, וא"כ מותר^(יא). מצד שני דומה ל"משכים לפתחו" שהרי חבירו אינו בפניו שהוצרך להשיב לו, ומהיכי תיתי להקל לבחור מעצמך להשיב לו. ומצד אחר יש לומר שזה דומה לדין של "אגב" כיון שמאוד קל להשיב לו. ולמעשה שמעתי מרי"ב של שלכאורה דינו כמו "השכים

לפתחו", ולכן אין לכתוב או לענות שום מכתב לפני תפלה, וע' בהערה^(יב).

לענין עשיית חפציו קודם שיתפלל: גמ' בברכות (יד). אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל כו' וכל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו צרכיו^(יג). [אבל חפצי שמים מותר^(יד).] וע' בב"י בשם תלמידי ר' יונה שאף שאסור "לעשות חפציו" אבל מ"מ מותר "לראות לעסק מעסקיו". וחילוק זה הובא במ"ב, שלגבי "לראות" מותר, ולגבי "להתעסק ממש" אסור. ולכן בנוגע לשאלתנו (קריאת דוא"ל), לכאורה יהיה מותר לקרוא כל דואר אלקטרוני גם אם נוגע לעסקיו, כיון שהוא רק בגדר "לראות". אבל בודאי כפי הגדרים הנ"ל, דהיינו לקרוא במהירות ובאופן שטחי, כדי שלא יבוא להתעכב מחמת הקריאה. אבל להשיב תשובה שנוגעת לעסקיו, בפשטות דינו כ"להתעסק ממש" ואסור^(טו).

סיכום למעשה: מותר לקרוא דואר אלקטרוני באופן שלא יבוא להתעכב מחמת קריאתו. אבל אין לכתוב או להשיב לדואר אלקטרוני. לכתוב לחברו נכלל ב"השכים לפתחו", שאין לכבד בני אדם קודם שמכבד להקב"ה. ולכתוב לצורך עסקיו נכלל ב"לעשות חפציו", שאסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל.

(א) כ"כ צ"מ סק"א ע"ש וע' לקמ' הגמ' לענין זה. (ב) כן דרשו חז"ל מהפסוק ואחי השלכת אחר גוך. ע' צ"מ סק"א. (ג) ע"ש צ"ע ס"ז וס"ז, וצ"מ סק"ז. ובה' מנחה ומועדי כמה פרטים נענין זה. (ד) וע' צעורה"ש סט"ז שהביא מהמרש"א שבונה צ"מנה" הוא משום שטכני חפלה צמקוס קרנות כו'. (ה) ע"ש צ"מ סק"א חז"ל ר"ל שהולך ללכת דרך חצירו של חצירו בראיית חיה עסק ואגב זה הולך לפתחו לומר לו לפרא דמרי טב עכ"ל וע"ש צ"מנה" שכתב צ"מ הפמ"ג שאם היה הולך ללכת לפתחו, אז מותר גם לומר "שלום" וכדן פוגעו. וע"ש צ"מנה" שהביא חולקים שאינם מתקנים. (ו) ש"ע ס' פט ס"ב. הסבר זה: כל הסוגיא הוא משום שאין לכבד בני אדם קודם שמכבד להקב"ה. ולכן אסור לילך בדווקא לקבל פני חבירו, אבל אם פגע אין צורך כלום. ואם היה קרוב לשם, לכן מותר לנטות קצת מדרכו לראות אותו רק לא יאמר לו "שלום", שהוא שם של ד'. לכן יש לומר לחבירו כל דבר חוץ מ"שלום". משא"כ צ"מנה" שהביא י"א שטובל לומר "לפרא דמרי טב" משום היכר, י"ל בדווקא לשון שאין רגילין בזהו מוקם, והכל תלוי צמקוס וצמון. ע' לקמ'. [וע"ש צ"מ סק"א שכתב שצמון נגזר עליו, וא"כ האם יש הר"ל למ"ג שכל מילה שמתחברת להיות שלום, ג"כ שם של הקב"ה שצ"מנה" שולח? ע"ש לענין רחום וחמון וע"ל.] (ז) ערוה"ש ס"ח ואף שצמון הש"ע משמע להקל, שכתב רק לאסור להגיד כלום אבל לא כתב שאסור לילך, מ"מ ע"ש צעורה"ש שמתחבר חז"ל אם אינו הולך אלא להקביל פניו אפילו זה הלשון (לפרא דמרי טב) אסור כלומר אפילו זה הלשון דמינו כלום מ"מ אסור משום שקבלת פניו עלמו אסור כו' וכן יש להורות עכ"ל. (ח) ושמעתי מה"צ סק"י שהיה שמואל ליתן לו די. (ט) ע' צ"מ שהביא לשון הראב"ד ופניו שהוא משה צמון חצור. וע' צמח"ש ססק"ה שפנ"ג כתב חז"ל צמון הזה דרך כל הארץ לומר לפרא דמרי טב. ולא ליתן שלום, א"כ אין צוה שויו, וי"א אפשר להראב"ד צמון הזה אין לומר לפרא דמרי טב עכ"ל וע' צ"מנה" שצמון הע' 142 שהביא מקורות זה (מה שהוציא מהמש"ו והנה"ל לא מלאהו). ולמעשה שמעתי מרי"ב של "שה"ר ראונו שלפי ה"ר ר"ך לשנות צלשונו הרגיל. ולכן בחז"ל שרגיל לומר "גוד מורנו", א"כ ראונו לומר "בוקר טוב", אבל צ"מנה" שהביא שצ"מנה" שולח "שלום עליכם" אחד לשני, ואינם נוהגים לומר "בוקר טוב" אלא הולך דרכו ולא רוצה לשתות ולכן עטן שגם צ"מנה" מותר לומר "בוקר טוב", ועי"ז יהיה מספיק היכר לא להתעכב בשיחה. (י) אף שאינו ממש "חפץ" שמשמע לרכיך ועסקך, מ"מ העטם שהחמורו צ"מנה" שייך לכאן. (יא) ע' צ"מנה" שצ"מנה" שולח לשמוע שמוחה. וע"ש שאדם שכבר התפלל מותר ליתן שלום לחבירו שעדיין לא התפלל אף שהיה הוכרח להשיב לו "עליכם שלום". (יב) ולכאורה כן מוכח מהמ"ב סק"ע חז"ל וה"ה אם הולך צ"מנה" שכתב התפלה מוקדם הקב"ה לו למקום חצירו ליתן לו שלום עכ"ל. אפילו צ"מנה" כנסת שמואל ק"ל ללכת ממוקמו כמה שניות למקום חצירו, אע"פ אסור. [אבל א"כ אם כבר י"א ממקומו לקחת סידור או חומש, א"כ אגב זה יכול לנטות קצת לחצירו לומר "בוקר טוב" וכדן "אגב".] שההיתר של "אגב" אינו תלוי בזה ק"ל לעשות או לא, אלא תלוי בזה כבר התחיל ועשה רוב המעשה מסיבה אחרת, ש"ל שאגב זה יכול לנטות ולעשות קצת לחצירו. שאין איסור אלא לעשות מעשה שלווה לכבד בני אדם לפני הקב"ה. למשל, ללכת לפתח שכנו שגר לידו, שאינו לריך אלא שלשים שניות להגיד לשם, אסור. משא"כ אם הולך ללכת לשכונה רחוקה, ולריך ללכת עוד דקה מדרכו כדי לומר בוקר טוב לחברו, זה מותר, כיון שכבר שם. ושמעתי מרי"ב של שהיה שאין להתקשר חבר (א"כ יש סיבה המותרת). שדומה ללכת צפחה שכנו שגר לידך. אבל ע' צ"מנה" אז מדבר ח"ד סל"ד לענין להתקשר צמלפון שרואה להקל חז"ל מ"מ למעשה רואה שאין לו דין כמשכים לפתחו שששה ממש אלא כפוגעו עכ"ל אבל שמעתי מרי"ב של להחמיר גם בזה, א"כ לריך להתקשר לו לערך אחר (באופן שמוחה), ואגב זה יכול לומר "בוקר טוב". (יג) שיהיה אמר ר' אודי בר אבין אמר רב ילחך ר' אשיאל, וע' צ"מנה" שהביא יש מקילין לאחר שאמרו מקצת צרכות. (יד) ע"ש צ"ע ס"ז וע"ש צ"מנה" לפי חפלה. וע' צ"מנה" סק"ז חז"ל ולקנות לרכי סעודה צ"ע קודם תפלה שרי דחפלי שמים המה, הא צמול אסור עכ"ל וע' צ"מנה" שגרי מוזן לילדים מותר. וע' צ"מנה" לענין להתקשר להורים משום מ"מ כיבוד אב ואם. (טו) ושמעתי מרי"ב של.

חזו בני חביבי

בעזרת ה' יתברך
ידרוש בבית הכנסת ובית המדרש 'אהל לוי'
דברי הכנה לראש השנה יום הדין
ראש ישיבת מיר
הגאון הגדול הרב יצחק אזרחי שליט"א
ביום שלישי בשעה 18:20
עזרת נשים פתוחה

תזכורת

שיעור באור החיים הקדוש כל מוצאי שבת
ע"י הרב חיים ביטון שליט"א
רחוב ברקת 17 כל מוצ"ש חצי שעה אחרי זמן רבינו תם

תזכורת

שיעור לבחורים כתות ז-ח סיומי מסכתות
ע"י הרב יהונתן פלואני הי"ו
כל ערב בבית הכנסת אהל לוי

שיעורי תורה

שיעור באור החיים הקדוש

תהילים ושיעור לנשים

קבלת שבת לבנות

שיעור תניא

בתיאור לבנות

תהלים לבנים - תהלים לבנות - שיעורים בהלכה - שיעורים בגמרא - שיעור בזהר - שיעור דף יומי מפורסם בבתי הכנסת

שירותי דת וגמילות חסד

לתיאום בענין טהרה:

שאלות בהלכה וטהרה:

שאלות בהלכה וטהרה:

דיני תורה בדיני ממונות ושכנים:

גמ"ח תרופות:

גמ"ח רדיאטורים לחימום:

מיץ ענבים:

כרית של ברית:

גמ"ח בלוני גז:

גמ"ח מזוזות:

הצלה, עזרה ראשונה, זמינים 24 שעות ביממה - אברהם ג'יאן

הצלה, עזרה ראשונה, זמינים 24 שעות ביממה - חיים בלך

גמ"ח פלטות לשבת - משפחת פרלמן:

גמ"ח תפילין רש"י לע"נ שמעון בן לאה, ובנימין בן עישא ז"ל

גמ"ח טיטולים ומטרנה לע"נ אייל בן זרבה ז"ל, ולרפואת טוהר בת שני שרה

אנילציה ואדים חמים, לע"נ שמעון בן לאה

אחות מוסמכת לשעת הצורך בשבת (פציעות זריקות וכו'):

אחות מוסמכת לשעת הצורך בשבת (פציעות זריקות וכו'):

גמ"ח כיסאות שולחנות ומזרנים וגמ"ח פלאטה של שבת:

גמ"ח כיסאות שולחנות, כסאות ג' טפחים, סירים גדולים:

גמ"ח כיסאות שולחנות מפות שולחן וכלי הגשה:

גמ"ח מוצצים ובקבוקים:

גמ"ח גמ"ח בגדי תינוק לברית:

גמ"ח להמסת אבנים בכליות, החזרת פרקים למקום, וקיבוע:

מקרן, אנילציה, משאבת חלב דינא\שמלי לע"נ אסתר בת ג'ויה

איסוף וחלוקת מזון למשפחות:

גמ"ח מכשיר ניווט ווייז WAZE:

ע"י הרב חיים ביטון שליט"א רחוב ברקת 17 כל מוצ"ש חצי שעה אחרי זמן רבינו תם

אצל משפחת עידן רחוב אחלמה 9 בשעה 16:30

בזמן הדלקת נרות אצל משפחת ר' דוד ירושלמי הי"ו, רחוב נופך 9, ממתקים והפתעות!

כל יום שלישי בבית הכנסת אהל לוי אחרי תפילת ערבית ראשונה, ע"י הרב יחיאל קוצר

בבית הכנסת הספרדי - ע"י משפחת קוהלי בשעה 15:00

מפורסם בבתי הכנסת

אסתר קוק: 058-7171537 אילנה: 052-7111480

הרב דוד שרעבי טל: 054-2002882

הרב יוסף שטילרמן טל: 02-5715176

הרב עמנואל איפרגן טל: 058-7188158

גב' שולה ויטנשטיין טל: 054-8441374

הרב מרדכי ויטנשטיין טל: 054-8441374

משפחת בן ישי טל: 054-8402564

משפחת נחמני טל: 050-5245392

משפחת דוד שילמן רח' ברקת טל: 0525712663

משפחת קוהלי אבני החושן 106 טל: 0527659122

אבני החושן 105 טל: 0502616377

אחלמה 11 טל: 0587668000

רח' אודם 18 טל: 0584226225

הר' שמעון בן סימון: 0504168727

על ידי משפחת יצמן רחוב ברקת 4 טל: 050-6401440

משפחת בן סימון, טל: 025710091 0504168727

גב' מטטוב: רח' אודם 16

גב' רינה איתן:

הרב איתמר שעה טל: 052-6161696

אביאל ירושלמי 0504116009

הרב חיים דדש טל: 02-5711480

משפחת אלקיים טל: 02-5715028

משפחת ניסים רחוב ברקת 27 טל: 0504149097

הרב משה קליין טל: 052-3466778

משפחת שרעבי טל: 054-8002882

גב' קרולין שרעבי טל: 054-6535441

הר' אלעזר לוי טל: 0548590029

HARSHMUEL.COM TASHMA.NET

sharabymail@gmail.com

TEL: 0542002882